

A Somogyi-könyvtár polcairól

Csizmáért – akasztófa

Az első világháború zivataros éveiben indult A cipő című képes szaklap, amely keményen föllépett a szakmát sújtó gazdasági visszaélések és hivatali túlkapások ellen. Anyaghiány, árdrágítás, lánckereskedelem mellett basáskodó főszolgabírókkal, ingyen dolgozó katonasuszerokkal is meg kellett birkózniuk a hajdani lábbelikészítőknek.

Szigorú cipészek néznek szembe a fotómasinával A cipő című lap 1917-es első évfolyamának november 15-i számában. Előttük az asztalon szerszámok, lábbelitalpak és cipőfelsőrészek. Ők pedig, szám szerint tizenheten, a kor férfidivatjának megfelelően, valamennyien hegyesre pödrött bajuszt viselnek. A kép aláírásából kiderül, hogy a vidéki cipésmesterek legújabb csoportja fényképezkedett a fatalpaló tanfolyamon.

A cikk viszont, amely a fotográfiát körülfogja, már közel sem ilyen békés. Így kezdődik: „Pandur-uralom. Egyre szaporodnak a jelek, hogy a magyar demokrácia kormánya a magyar cipésziparosságot nem részesíti olyan bánásmódban, mint ahogy azt ipari sulyánál fogva megérdemelné. A Bánffy-uralom idején, a mult század utolsó tizedében, a szocialisták és az anarchisták állottak rendőri felügyelet alatt, most a „demokrata”-uralom nagyobb dicsőségére, az egész cipőszakma.”

A „Figyelő” álnévre hallgató cikkíró viszont rámutat, hogy a drágaság bűnében (amelyet a jelek szerint a cipészek nyakába óhajtott varrni a kormány) a sokat ostromozott „lánckereskedelem” mellett valójában „a nagytőke és nagybirtok egyesülésében megfogant különféle Központ” a ludas.

A szerző egy hatalmi túlkapást is leleplez: „Kiss László, Békéscsaba főszolgabírája a minap a vásáron azt mondotta egy vásároló csizmadiának, – mert 300 koronáért adott el egy pár csizmát – hogy megérett az akasztófára. Bocsánatot kérünk, nem élünk a 18. században, amikor a szolgabíró botoztathatott is.”

A hírlapíró a szakmai, osztály- és emberjogi öntudat hangján zárja cikkét: „Vegyék tudomásul már végre, hogy a kisiparosságot épp úgy kell kezelni, mint a nagybirtokosságot és a nagytőkéseket. A szervezett munkásság épp a szervezettségében rejlő erejével kivívta, hogy emberi jogait ne tapodják sárba; úgy a magyar kisiparosság méltán elvárhatja, hogy államfenntartó erejét illetékes helyeken kellően méltányolják.”

Egy másik fotón szomorú életkép: bérház udvarán, rozoga asztalkánál cingár, szemüveges emberke (a Nyúl Bélát alakító Szabó Ernő festett így a Hannibál tanár úrbán), körülötte cipők hevernek, mögötte lehúzott redőny. A cipész mellette álló feleségére néz, aki kendőt hajtogat. „Szaktárs, aki segéd nélkül kénytelen dolgozni.”

A lap, amelyet a Csongrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara, valamint a Somogyi-könyvtár Mesterségek dicsérete – Cipészek, csizmadiák című közös kiállításán láthatott a közönség, érdekes szegedi hírral is szolgál. „Szeged városa a legboldogabb város e kerek Magyarországon. Boldog pedig azért, mert oly kiváló városi tanácsnoka van, mint Balogh Károly és oly mesés bőripari osztály vezetője, mint Rákos Jenő. Szeged eddig paprikájáról és szép menyecskéiről volt nevezetes, de mióta hatósági cipőüzemét működésbe helyezték, azóta a város csodájára jár az egész magyar városi világ.”

A cikket „Ébresztő” néven jegyző hírlapíró leleplezi a városi bőrüzem „bűvészkedéseit”. Azért árusíthatnak mélyen áron alul, 26 koronáért egy pár leányka cipőt bőrtalppal, lenvászon béléssel és boxbőr felsőrésszel, mert a lábbeliket katona-cipészekkel készíttetik. Az ilyen cipőcske ára, „minden cipésmester számítása szerint 84 korona.” A dolog nyitja: a városi hatóság bizonyára nem maximális áron felül vásárolja a talpat és felsőbőrt, a „szegény katona-proletárnak pedig nem fizetik ki sem a 15 korona munkadíjat, sem az 5 korona ragasztási díjat, az üzemi költségről és adóteherről nem is beszélve. „Ébresztő” keményen zárja írását: „Itt a legfőbb ideje, hogy a cipész és csizmadia iparosság hadat üzenjen az anyagi és erkölcsi létalapjukat egyaránt fenyegető városi üzemeknek.”

Nyilas Péter

**"A Cipő" című "Képes szaklap" 1919. január 25-i száma
(A Somogyi-könyvtár gyűjteményéből)**